

KISS MÁRTON

*A pécsi földmérési felügyelőség számadáskönyveinek forrásértéke (1931–1944)**

A történeti kutatásokban különleges helyet foglalnak el a számadáskönyvek. Definíciója szerint ez a forrástípus „*egy gazdálkodási egység (város, uradalom vagy paraszti háztartás) bevételeiről, kiadásairól, adózásáról, vagyoni állapotáról, foglalkoztatott munkásai számáról és munkájáról való írás*”.¹ Ide tartozhatnak továbbá azon állami szervek számadásai is, amelyek bár alárendelt szervezetként működtek, saját ügyeiket önálló pénztárukból rendezték. A helyi szintű igazgatási szervezetek közül több is kötelezően vezetett ilyeneket, hogy működésüket nyomon követhessék.

A földmérési szervezet többéves működéséről viszonylag kevés információval rendelkezünk. Ennek több oka van: egyrészt a hivatal működésére vonatkozó történeti források többsége az idők folyamán elpusztult, másrészt a helyi levéltárak iratanyagát eddig még nem tárták fel részletesen.²

A földmérési felügyelőségek számadáskönyvei kitűnő források lehetnek egy hivatal működésének mélyebb megismeréséhez. Ezekben ugyanis nemcsak a hivatali élettel kapcsolatos kiadások (úti számlák, bérezés) jelennek meg, hanem minden más is, ami egy szervezet mindennapi életében szükséges lehetett. Ilyenek például az épület fenntartásának költségei, a hivatal berendezéseinek működtetése és

karbantartása, valamint a közvetlen környezet (kert) szépítése is.

A pécsi 11. földmérési felügyelőségnek három ilyen számadáskönyve maradt fenn (1931–1933., 1933–1937. június 30.; 1940. május–1943. október/november).³ A kötetek olyan időszakokban készültek, amikor az ország súlyos politikai és gazdasági kihívásokkal szembesült, így egy hivatal életének vizsgálata az országos történeti eseményekre is reagálhat.

Az ellátmány-számadások forrásértéke

A számadáskönyvek – más néven ellátmány-számadások – bevezetéséről külön rendelkezés nem született a kataszteri szervezetre vonatkozóan. Ahogyan az a szervezet ügyvitelénél is megfigyelhető, ebben az időszakban is a jogkövetés – vagyis a Pénzügyminisztérium által felállított ügyviteli rend – volt a meghatározó. Egy 1924-ben kiadott rendeletben (5.200. P.M. szám) fejtették ki részletesen az ellátmányok felhasználásának kérdését.⁴ A 64. § szerint: „(1) *A kisebb összegű hivatali dologi szükségleteknek, továbbá az útielölgeknek, útiköltségeknek és egyéb ily természetű kiadásoknak rövid úton leendő kiegyenlítése céljából az utalványozó hatóság saját kiadási számlája terhére házi pénztára javára, valamint szükség esetén az alája tartozó hatóságok (hivatalok, intézetek) részére*

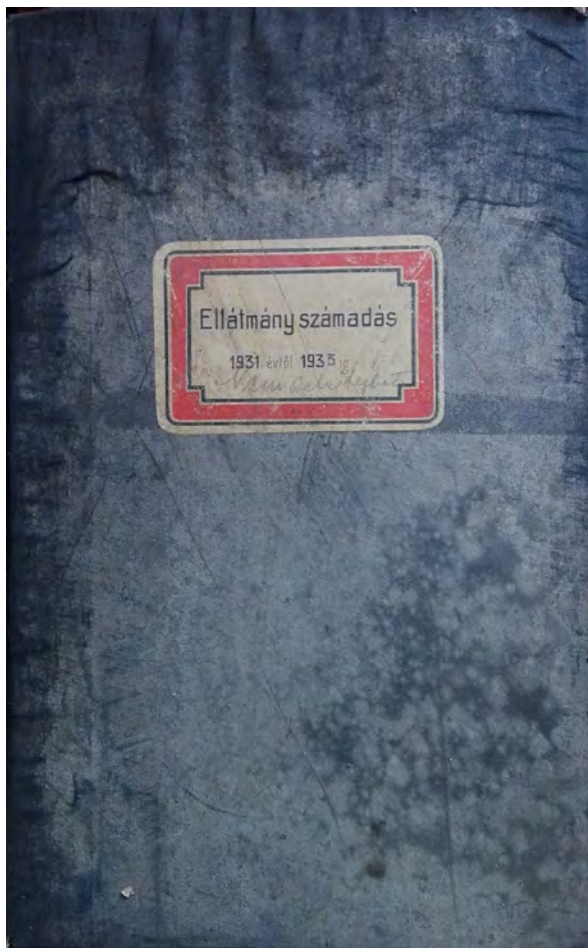
* A tanulmányhoz szükséges kutatás a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatásával az NKFI Alapból (K 132723) valósult meg.

1 SZEMERKÉNYI ÁGNES: Számadáskönyv. *Magyar Néprajzi Lexikon*. Főszerk.: ORTUTAY GYULA. IV. köt. Bp., 1981. 547.

2 KISS MÁRTON: A Pécsi Felmérési Felügyelőség ügyvitelének a 19–20. század fordulóján. *Catastrum*, 8. (2021) 1:37–45.; UÓ: A pécsi kataszteri felmérési felügyelőség épületei a 20. században. *Catastrum*, 8. (2021) 2:15–22. (= KISS, 2021B); UÓ: A kataszter mint a gavallérélet harmadik stációja. A pécsi kataszteri felmérés személyzeti adattára (1884–1918). *Catastrum*, 8. (2021) 3:21–34. (= KISS, 2021C)

3 Magyar Nemzeti Levéltár (= MNL) Baranya Vármegyei Levéltára (= BaVL) VI.181.b. Pécsi Állami Földmérési Felügyelőség (1851–1867: Pécsi Felmérési Felügyelőség, 1945-től: Állami Földmérés 11. számú Felügyelősége) iratai. 1. Szervezeti iratok. 3. Számadáskönyvek.

4 Utasítás az állami készpénzbevételek és kiadások kezelése tárgyában. 1924. évi 5.200. P. M. szám. *Pénzügyi Közlöny* (= PK), 51. (1924) 17:268–293. (máj. 20.).

■ A pécsi földmérési felügyelőség ellátmányszámadási könyve, 1931–1933 (MNL BaVL, VI.181.b-1.-3.-1.)

a költségvetési év elején a havi szükségletnek megfelelő összegű ellátmányt utalhat ki, amely ellátmányösszegekről a hatóság (hivatal, intézet) külön vezetett ellátmányszámadásban számol. (2) A pénzügyminiszter egyes hatóságoknak (hivataloknak, intézeteknek) egyéb szükségleteknek az ellátmány terhére leendő kifizetéseket megengedheti. [...] (4) A pénzügyigazgatóság ellátmányát a székhelyén lévő m. kir. adóhivatal kezeli.”

A rendelet további részei főként az útielölegekkel, valamint egyéb úti számlákkal foglalkoznak. A 69. § kitér a számadások ellenőrzésére és lezárására is: „(1) Az ellátmányok kezelését a helyszíni vizsgálatok alkalmával ellenőrizni kell. (2) Az ellátmányszámadást a költségvetési év végén le kell zárni és a mu-

tatózó készpénzmaradványt legkésőbb június 30-án posta-takarékpénztári befizetési lappal feltétlenül be kell fizetni annak a kiadási számlának a javára, amelynek terhére az ellátmányt felvették, és a befizetés igazolásául a befizetési lap elismervényét a számadás megfelelő kiadási tételéhez kell csatolni.” Ez a folyamat – alább – jól követhető a pécsi földmérési felügyelőség könyveiben is. Nem véletlen, hogy a rendelet külön kezelte az útielölegeket és kifizetéseket, ugyanis ez volt a legsúlyosabb tétel a hivatali pénzügyek szempontjából.

A számadáskönyv összeállításának módszere

A számadáskönyveket mindig az aktuális állami költségvetés vonatkozó rovatai szerint állították össze. A szervezeti iratok között – az egyik számadáskönyv lapjai között – található egy részletes felsorolást arról, hogy a hivatalnál felmerülő költségeket pontosan milyen módon kellett elszámolni. Az 1922. évi 210.620. számú pénzügyminisztériumi rendelethez készült kimutatás tételesen felsorolja a felmerülő költségeket, hogy azokat az állami költségvetés megfelelő rovatába tudják elszámolni. Az alrovatokhoz további magyarázatokat és szempontokat jegyeztek fel, amelyekhez pontos példákat mellékeltek, hogy ezzel is segítsék a kitöltést.⁵

„3. Rovat

1. Alrovat

Rendszeres állandó illetmények:

A. Fizetés a személyi pótlékkal együtt (háborús, havi, drágasági pótlékok, rendkívüli segélyek); Lakáspénz a lakáspénzpótlékkal együtt; Családi pótlék; Hadviseltek átmeneti személyi pótléka

B. Működési és egyéb pótlékok (mérnöki pótlék, tisztviselők műszer- [és irodai] általánya)

C. Napidíjasok járandóságai (állandó díjnyokok napidíjai, háborús, havi, drágasági pótléka, rendkívüli segélye, családi pótléka)

D. Ruhailletmények [áthúzva]

5 MNL BaVL, VI.181 b.-1.-3.-1. melléklet. A fontosabb részeket aláhúzással látták el (itt dőlt betűvel olvashatók).

2. Alrovat

Nem rendszeres illetmények és változó illetmények:

a) Tiszteletdíjak (műszaki előadások, rajz- és írásoktató részére)

b) Bérek (kisegítő szolgák és napszámosok részére, a téli fűtési idény tartamára)

c) Rendkívüli óradíjak [áthúzva]

d) Utazási költségek és kiküldetési napidíjak [áthúzva]

e) Vitéségi érempótdíjak [áthúzva]

3. Alrovat

Jutalmak és segélyek

4. Rovat

1. Alrovat

Beszerzési költségek

(A földmérési hivatalok ügykörének ellátásával járó költségek):

A berendezés (bútor, lámpák, mosdók stb.) pótlásával és jókarbantartásával járó költségek,

A felszerelés (műszerek, térképek, könyvek stb.) pótlásával és jókarbantartásával járó költségek

Irodai szükségletek (papír-, író- és rajzszerek, bélyegek, irodai könyvek, könyvkötő munkák, birtokvázlatok másodpéldányainak felragasztása, zsineg, pecsétviasz stb.) beszerzési költségei (kezelési személyzet irodai általa) [áthúzva]

Postaszállítási költségek (hivatalos és közönséges bélyegek beszerzési költségei)

Távbeszélő- és távírdaköltségek

Csomag- és egyéb szállítási költségek (postán, vasúton, hajón, tengelyen, küldönccel, futárral stb.)

Hivatalos nyomtatványok, nyomtatott és kész rajzi térképmásolat előállítási költségei, kataszteri telekkönyvek, rajzpapírok beszerzési költségei

2. Alrovat

A hivatalok elhelyezési költségei

(A földmérési hivatalok helyiségeinek használatával járó kiadások):

Az épületek és tartozékainak használatáért fizetendő összegek (lakbér, közüzemű pótlék, kincstári házhasszonrészesezés, házmesterpénz, szemétpénz, vízdíj, csatornadíj stb.)

A helyiségek fűtési anyagának (szén, koksz,

fa stb.) beszerzési, fuvarozási, berakási költségei és a gáz- vagy villanyfűtés költségei

A világítás költségei (villamosáram- vagy gázfogyasztás díja, petróleum, gyertya stb. beszerzési költségei)

A takarítás és tisztogatás költségei (napszámosok, bérek, seprő, kefe, szappan, benzin, kőpor stb.), *kályhák* átrakása és tisztogatása

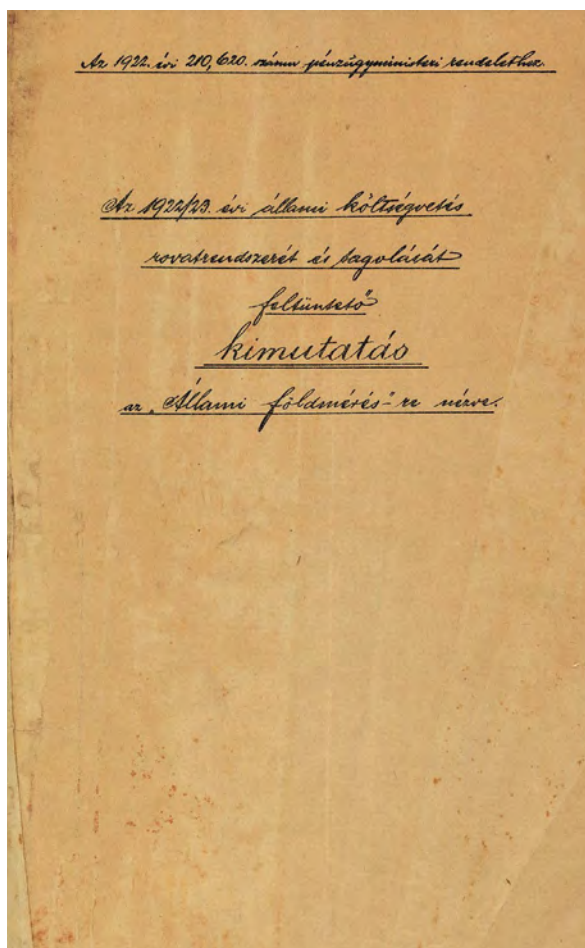
Személyfuvarozási díjak

3. Alrovat. Egyéb dologi kiadások (átelvezve 1. alrovathoz)

Hivatalos lapok előfizetési díja, szakközlönyök beszerzési költségei, orvosi felülvizsgálati díjak, viteldíjmegtérítések)

Kiküldetési költségek, útköltségek, földmérési pótlék, műszerszállítás.”

Ez a szisztéma a források alapján ítélve sokáig maradt fenn. Az 1926–1927-es számadási évekre készült állami költségvetésnél a Pénzügyminisztériumra vonatkozó rovatokat újraszámolták.⁶ Ezért a levéltárban fennma-

■ A számadáskönyv melléklete (MNL BaVL, VI.181.b.-1.-3.-1.)

radó számadáskönyveken már nem ezeken a számokon találhatjuk meg a tételeket. Ennek oka jelenlegi tudásunk szerint a racionalizálás, az egyszerűsítés, valamint az egyéb hivatalok (a Pénzügyminisztérium esetében a Földadónyilvántartás) differenciált feladatai (bővülés) lehetett.

Takarékosság és racionalitás a földmérésben

Az első világháború után nagy kihívást jelentett a magyar állam számára, hogy a hivatalait megfelelő módon tartsa fenn. A költségvetési vitákban szinte minden felszólalásnál előkerült a „spórolás”, a „takarékosság” és a „költséghatékonyság” igénye és ígérete. Egyik ilyen példa a korszakban bevezetett „takarékossági nap”, amit 1924-ben fogadtak el.⁷ Eszerint minden év október 31-én fel kell hívni a lakosság – azon belül különösen az ifjúság – figyelmét a takarékosságra, amely egyben a magyar hazafiság ügye is.⁸ Az államháztartás tervezésekor az 1930-ban már érezhető gazdasági válság is a takarékosságot követelte meg. Az állam a költségek mérséklését a tisztviselői réteg csökkentésével kívánta elérni, aminek egyik eszköze a megüresedett álláshelyek be nem töltése volt. Emellett a pénzügyminiszter további racionalizálást ígért, amibe a számviteli eljárások egyszerűsítése is beletartozott.⁹

A racionalizálás jegyében igyekeztek alakítani a földmérési felügyelőség feladatait is, hogy azok megfeleljenek a modern kor körülményeinek. A kor kataszteri irodalmát közlő *Geodéziai Közlöny* a német birodalmi takarékossági biztos jelentését adta közre magyar fordításban. A cikk fő témája a racionalizálás, valamint a különböző német hagyományok

egységesítésének kérdése volt. A jelentés szerint a minden áron végrehajtott birodalmi centralizáció súlyos többletköltséggel járna, mivel a német területeken túlságosan nagy különbségek állnak fenn az északi és a déli országrész felmérési szervezetei között. Külön területet jelent a magánföldmérők bevonásának kérdése, akik piaci alapon kínálnak szolgáltatást, viszont sok esetben nem az állami mintákat követve.¹⁰

A Monarchia idején megalapított felmérési felügyelőségek a birodalmi hagyományok miatt is a centralizáció elvét követték, így minden hivatal a Pénzügyminisztériumtól várta az utasításokat. Az első világháborút követő időszakban a hivatalok száma – a területvesztéssel párhuzamosan – csökkent, a centralizáció mértéke pedig tovább nőtt. Két földmérési felügyelőség (9. és 22.), egy helyszínelési felügyelőség (III. számú), a Háromszögölő Hivatal és a földmérési térképtár is a fővárosban működött.¹¹

A pénzügyi stabilizálódás után az 1930-as évek elején a nagy gazdasági világválság újabb kihívások elé állította a magyar politikai vezetőréteget. A földmérési felügyelőség esetében a gazdasági válság hatásai közvetlenül nem voltak érezhetők. Az állami hivatalnokréteg számára ez az időszak nem tűnt akkora kihívásnak a háború utáni időkhöz képest. A gondot nem a válság, hanem a megnövekvő állami feladatok megszervezése jelentette. Tény ugyanakkor, hogy a rendszerbe való bekerülés és az előrelépés korlátozva volt.

A kataszteri szervezet racionalizálásához kapcsolódott Magyary Zoltán is, aki a közgazgatás felől közelítette meg a hivatal kihívásait. Megállapítása szerint a különböző

6 *A magyar állam költségvetése az 1926/27. számadási évre.* Bp., 1926. Pénzügyminisztérium, 25.

7 SZÉL JENŐ: A takarékossági propaganda eszközei. *Közgazdasági Szemle*, 51. (1927) 11–12:803–809.

8 KRESZ KÁROLY: Takarékossági nap. *Dunántúl*, 18. (1928) 247:1. (okt. 30.).

9 P. I.: Takarékosság az államháztartásban. *Magyar Közigazgatás*, 48. (1930) 12:1. (márc. 23.).

10 A német birodalmi takarékossági biztos javaslatai a felmérési szolgálat újjászervezésére (1931). *Geodéziai Közlöny*, (= GK) 10. (1934) 9–10:146–153.

11 Ez a tendencia szinte az egész országra jellemző volt, a pénzügyi-banki szektortól az iparig. GÁL ZOLTÁN: Aranykor után: Trianon hatása a magyar bank- és városhálózatra. *Közép-Európai Közlemények*, 13. (2020) 1–2:117–139. (<https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/vikekkek/article/view/33549>, elérés ideje: 2023. 08. 22.). A hivatalok elhelyezkedését egy kiválasztott évben (1927) állapítottam meg. *Magyarország tisztii cím- és névtára.* Bp., 1927. M. kir. Pénzügyminisztérium, 110.

földreformok, valamint a földadók egyidőben történő változásai miatt a kataszteri szervezet nem volt képes elvégezni az ország teljes felmérését. Példaként a háromszögelés és egyben a részletes felmérés elmaradását említi, amely a hivatal megalakulástól (1853) számított 80 éven belül sem történt meg teljes mértékben Magyarországon. A költséghatékonyság elérését Magyary a többletmunkák eltörlésében, vagyis a párhuzamosan működő hivatalok feladatainak pontosabb megszervezésében látta. Előfordult ugyanis, hogy a katonaság (térképészet), a Földművelésügyi Minisztérium és a kataszteri szervezet egyszerre, csaknem egyidőben hozott létre térképszelvényeket ugyanarról a területről. A racionalizálás ebben az esetben azt jelentené Magyary szerint, ha ezeket a méréseket megsztaná egymás között a hivatalok, legalább szakértői szinten. Tanulmányában a hivatal működésének megítélését a szervezeti vagy üzemi eredményesség (operating efficiency) mentén képzelte el, amely nem automatikusan egyenlő a centralizációval. A feladatok megfelelő ellátása hozzájárulna a közigazgatás hatékonyságához és a nemzeti érdekek érvényesüléséhez.¹²

A pécsi földmérési felügyelőség fenntartási költségei

A korszakban tapasztalható racionalizálás, valamint a hivatali hatékonyság szemszögéből is érdemes megvizsgálni a hivatal számadáskönyveit. Ehhez három időpontot – a könyvek első teljes éveit (1931, 1934, 1941) – választottam ki. Az elemzés célja a hivatali bevételek és kiadások összehasonlítása, valamint az azok között fennálló egyensúly bemutatása volt. A tételek részletes összehasonlításától eltekintettem (2. táblázat).

Egy központi államigazgatási szervezet (Pénzügyminisztérium) hivatalaként a földmérési felügyelőségeket központilag finanszírozták. Nagyobb, előre nem tervezett ügyek esetében (épület javítása, fűtési költségek) a Pénzügyminisztérium előre beadott kérelem alapján további összegeket fizethetett ki. Júniusban a hivatal rendezte tartozásait, és a nála levő pénzeket teljes mértékben felhasználta. Az év végén fennmaradó összegeket (többletet) átvitték a következő évre, de ügyelniük kellett a kategóriák közötti átmenetre. Előfordult, hogy a fennmaradó pluszösszegeket a hivatal fűtésére tették félre (tűzifa- vagy szénbeszerzésre).

Az idézett összeállítási útmutató előírásai helyett a számadáskönyvekben az állami költségvetés új rovatai szerint írták fel a tételeket. Az alábbi kategóriákat alkalmazták: személyi, nem rendszeres kifizetések; dologi kiadások (beszerzési; hivatali áthelyezési); kiküldetési költségek¹³ és különböző állami hozzájárulások meghatározott feladatok elvégzésére (tagosítás, községek által végrehajtott részletes felmérések elvégzése). Rendeleti utasítás hiányában azonban elmondható, hogy ez az egyszerűsítés illeszkedik a korszakban jellemző közigazgatási racionalitáshoz és a takarékosághoz.

A vizsgálati években a bevételeket részleteiben nem elemeztem, hanem összevettem az adott évek kiadásával. Az így kapott különbözeteket az 1. táblázat tartalmazza. Az első vizsgálati évben (1931) 111 000 pengős bevétel állt szemben mintegy 68 000 pengő kiadással, a maradék csaknem 44 000 pengő volt. 1931-ben az adatok közelítettek egymáshoz, de a bevétel még így is nagyjából 10 ezres többletet mutatott. 1941-ben az arányok ismét eltolódtak, és több mint 30 000 pengős többlettel zártak. Ezeket az összegeket a hivatal később használta fel működéséhez, a pénzügyi év zárásáig pedig elköltötték azokat.

12 MAGYARY ZOLTÁN: A földmérés jövője és a közigazgatás. *GK*, 12. (1936) 5–8:70–77.

13 Az 1925–1926-ra vonatkozó költségvetés indoklásánál az alábbi feladatokat sorolták ide: „telekkönyvi betétszerkesztés, birtokrendezés, vízrendezési munkálatok, stb. érdekében az érdekelt minisztériumok által a Dunántultra nézve szorgalmazott részletes felmérésnek s evégből kiterjedtebb mérvű háromszögelésnek végrehajtása. E feladathoz járul még a házhelyek, vitézi telkek, vagyonszállásföldek kiosztásánál és általában a földbirtokreformmal kapcsolatos munkálatoknál való közreműködés, illetve mérnöki ellenőrzés.” *A magyar állam költségvetése az 1925–1926. évi számadási évre*. Pénzügyminisztérium, Indoklás a Pénzügyminisztérium 1925/26. évi költségvetéséhez. 96–97.

Tranzakció	1931	1934	1941
Bevétel	111 594,78	53 793,85	81 500,96
Kiadás	67 896,05	43 892,34	50 358,46
Különbözet	43 698,73	9 901,51	31 142,50

1. A pécsi földmérési felügyelőség fizetési mérlege 1931 és 1941 között (pengő, fillér)

Az első vizsgált évben (1931) csaknem 120 000 pengőbe került az intézmény fenntartása, amelyhez majdnem 68 000 pengő hivatali kifizetés tartozott. A kiadások legnagyobb részét a kiküldetési költségek (utazások, kint tartózkodások) tették ki (55 000 pengő, 82,1%), amit a beszerzések követtek (2956 pengő, 4,4%).

Az 1934. évi adatok továbbra is a kiküldetési összegek túlsúlyát mutatják. A hivatal összes kiadásának (43 892 pengő) 73%-át tette ki az ilyen fajta költség. A beszerzési költségek aránya eközben majdnem elérte a 10%-ot (4228 pengővel).

A harmadik vizsgálati év (1941) adatai is követik a korábban ismertetett tendenciát.

A kiküldetési költségek aránya jelentős (34 ezer pengő, 68%), amit a beszerzési költségek (10 350 pengő, 20,6%) követ. Ebben az évben az állami hozzájárulás tételeit nem vezették külön tételként, így a számításból kimaradt.

A hivatali épület fenntartása

A pécsi földmérési felügyelőség számára komoly kihívást jelentett megfelelő hivatali épületet találni. A hosszú ideig tartó átmeneti, albérlésben töltött időszak után végül a Pozsony utca 4. szám alatt helyezték el a hivatalt. Az ellátmányszámadások segítségével végigkövethető, hogyan alakultak az épület fenntartási költségei, milyen változások álltak be, továbbá kiderül az is, hogy mennyire kellett központiilag támogatni az intézményt.¹⁴

A vizsgálatban itt is az első három teljes évet (1931, 1934, 1941) vettem alapul (3. táblázat). A különböző tételeket az összehasonlíthatóság miatt egységes kategóriákba soroltam, noha számos esetben előfordult, hogy a felmerülő

Költségkategóriák	1931	Arány	1934	Arány	1941	Arány
Személyi kifizetések	2 131,17	3,10	1 971,79	4,50	1 649,52	3,30
Beszerzések	2 956,63	4,40	4 228,54	9,60	10 350,00	20,60
Hivatal áthelyezése	2 640,84	3,90	3 259,17	7,40	4 120,00	8,20
Kiküldetések	55 773,68	82,10	32 223,19	73,40	34 238,94	68,00
Községek felmérése	4 393,73	6,50	2 209,65	5,00		
Összesen	67 896,05	100,00	43 892,34	100,00	50 358,46	100,00

2. A pécsi földmérési felügyelőség kiadásai 1931 és 1941 között (pengő, fillér, az arány %-os)

Költségkategória	1931	arány	1934	arány	1941	arány
Áram	287,58	11,40	277,74	8,70	277,03	6,80
Berendezés	0	0	194,51	6,10	262,84	6,40
Csatorna- és vízdíj	633,26	25,10	487,73	15,30	488,65	12,00
Fűtés	1280,03	50,80	859,23	26,90	1285,14	31,50
Karbantartás	36,79	1,50	1143,08	35,80	1378,88	33,80
Takarítás	281,75	11,20	228,44	7,20	384,56	9,40
Összesen	2519,41	100,00	3190,73	100,00	4077,10	100,00

3. Az épület fenntartásának költségei 1931 és 1944 között (pengő, fillér, az arány %-os)

A hatóság (hivatal) neve: *M. kir. Pénzügyminisztérium*
 Székhelye: *Budapest*
 Hiteligénylés és felosztás *1937* év *július* havára *3*
Állami földmérés (*XII* fejezet) cím.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Rovat	Alrovat	Kiadások megnevezése	Hitelma- radvány a tárgyhó- nap előtti hónapot megelőző hónap végén	A tárgy- hónapot megelőző hónapra megállá- pitott hitel	Hitel- igénylés a tárgy- hónapra	A posta- takaré- pénztári csékk- számla száma	A tárgy- hónapra megállá- pitott hitel	Jegyzet *) Figyelmeztetés a hátlapon.
		Rendes kiadások.						ad. I. rovat első alrovat;
		Személyi járandóságok:	P	P	P		P	Fizetés, havidij és havibér P
4	1	Rendszeres állandó illetmények						lakáspénz P
	2	Nem rendszeres illetmények	-	210	140	121.005	140	családi pótlék
	3	Jutalmak és segélyek						hadipótlék
								közlékedési s.
								egyéb pótlékok
		Összesen (4. rovat)					140	Összesen P
5		Dologi kiadások:						
	1	Beszerezési költségek	-	400	350	126012	160	*) június hónap jussza ma raktól kiküldetetlen térkép- kiszámlái munkadíjak 100 - P
	2	Hivatalok elhelyezési költségei	-	80	350		250	*) tárgyhónapban munka térkeze szám megkezdé- sére munkadíjai 100 rendszeres havi kiadások 150 összesen 350 -
	3	Egyéb dologi kiadások						
		Összesen (2. rovat)					410	
6		Kiküldetési és átköltözködési költségek	-	6500	6000	126013	6000	
8		<i>Állami honrájárulás a községek által szervehajtott pénzügyi felméréshez</i>	-	125	120	126015	310	*) 1936 évi személtárhordási díj 45 - P a felügyelőségi szék- ház évi rendtartása 60 10 dnl. csipkelyha évi rendszeres tisztítása 70 Tűzoltók és rendg. szolg. fehérvizek 14 év. munkabérek rendszeres havi kiadások 150 összesen 350
		Rendes kiadások összege					6860	
		Rendkívüli kiadások: (* Átmeneti kiadások:						
		Átmeneti kiadások összege						
		*) Beruházások:						
		Beruházások összege						
		Rendkívüli kiadások összege						
		Kiadások főösszege						

Budapest 1937 év július hó 30 napján.
 M. kir. pénzügyminiszteri számvevőszék vezetője
 M. kir. pénzügyminiszteri számvevőszék vezetője
 Budapest, 1937. évi július hó 30 napján.
 M. kir. pénzügyminiszteri számvevőszék vezetője
 Budapest, 1937. évi július hó 30 napján.
 M. kir. pénzügyminiszteri számvevőszék vezetője

421. rakt. szám.

Egy iv (2 drb) ára 3 fillér.

A számadáskönyv előlegigénylési melléklete 1937-ből (MNL BaVL, VI.181.b-1.-3.-2.)

Év	Előle- gek szá- ma	Előlegek összege (pengőben)	Összes költség (pengő, fillér)
1931	6	2200	2519,41
1934	11	3000	3190,73
1941	12	3985	4077,10

4. A Pénzügyminisztérium által küldött előlegek

költségek egyszerre több helyre is illeszkedhet-
tek volna. Így például a kéményseprés díjának
felszámolt „kéményégetés” minden hasonló
tétellel együtt a fűtés kategóriába került, a tüzi-
fabeszerzésekkel együtt.

1931-ben a hivatal fenntartási költségei-
nek legnagyobb részét a fűtési költségek je-
lentették. Ezt követték a csatorna- és vízdíjak,
amelyeket nagyjából hasonló tételek követnek
(áramfogyasztás, takarítás). A karbantartási
költségek ebben az időszakban még rendkívül
alacsonyak voltak (36 pengő 79 fillér). Beren-
dezési tárgyakra a számadáskönyv nem tartal-
mazott adatot.

A következő vizsgálati időpontban (1934)
ez a megoszlás alapjaiban változott. A legna-
gyobb költséget a karbantartások jelentették,
a teljes kiadás több mint harmadával. Ezek
többsége az épület javításával volt kapcsolat-
ban (kőművesmunkák, mázolás, tetőcserép
felrakása, kapuzár javítása és cseréje, fűnyírás).
A fűtési költségek a kiadások több mint ne-
gyedét vitték el. A költségek itt többszöri szén-
(kétszer 50 mázsa szén, 50 mázsa brikett) és
fabeszerzésről (gyújtó- és tűzifa) szóltak. A be-
rendezések esetében íróasztalok posztóval tör-
ténő ellátására, villanyégők cseréjére és a kerti
garnitúra festésére költöttek.

Hasonló adatokat találhatunk az 1941. évi
működés vizsgálatakor. A legnagyobb részt is-
mételten a karbantartási költségek jelentették,
ekkoriban több javítási munkát hajtottak
végre a hivatal épületén. Ezt követték a fűtési
költségek, több alkalommal kellett szén (160

mázsa tojás- és/vagy dióbrikett), valamint tű-
zifát rendelniük. A korszak új termékeként a
távbeszélő, valamint a légmentesítővel kapcso-
latos eszközök beszerzése volt még kiadás.

A Pénzügyminisztérium a hivatal fenntartásához is utalt ki összegeket (előlegeket). Ezek nem rendszeres módon, hanem legtöbbször bizonyos feladathoz – különösen a fűtés megoldásához vagy az épület javításához – érkeztek.¹⁵ Az előlegek alakulását a 4. táblázatban követhetjük. Az összesítésből látható, hogy bár az állami szubvenció mértéke alatta maradt az éves költségeknek, megfelelő pénzgazdálkodással (megmaradt vagy átcsoportosított összegek) sikerült az épület fenntartását biztosítani.

Személyzeti változások

Egy hivatal történetének gerincét jelentik az itt dolgozók adatait tartalmazó névjegyzékek.¹⁶ A pécsi földmérési felügyelőség esetében a hivatal korábbi időszakának feldolgozása megtörtént, a két világháború közötti időszakra vonatkozó adatok pedig csak kisebb részletekben állnak rendelkezésre.¹⁷

A vizsgálat rámutatott arra, hogy a magyar tiszti cím- és névtár korszakra vonatkozó kötetekben található adatok kiegészíthetők a számadási könyvek segítségével. Ennek oka a címtárak létrehozási gyakorlatából fakad, mivel azokat korábban – előre – készítették el, így az év közben történt változásokra nem tudtak reagálni. A pécsi földmérési felügyelőség esetében sikerült egy olyan személyt azonosítanom, aki a címtárakban nem szerepel pécsi alkalmazottként, viszont az ellátmány-számadások szerint legalább fél évig hivatalfőnök volt itt. Ez a személy Hídvégghi (Herkner) Gyula (1896–1957), aki 1940-ben segédkezett a felügyelőség működtetésében.¹⁸ Kinevezése a dokumentumban szereplő dátumok szerint

15 Kormányrendelet valamennyi utalványozási joggal felruházott pénzügyi hatósághoz és hivatalhoz és a melléjük rendelt számvevőségekhez. *PK*, 55. (1929) 13:197. (máj. 20.).

16 REISZ T. CSABA: A kataszteri felmérés Trencsén megyében. *Catastrum*, 5. (2018) 3:49–64. L. még Sáfrány Tímea tanulmányát e számban.

17 KISS, 2021C.

18 Hídvégghi (Herkner) Gyula (1896–1957) főmérnök, aki mindvégig az állami földmérés munkatársa volt. Rövid nekrológ: Halálozás. (Hídvégghi Gyula 1896–1957). *Geodézia és Kartográfia*, 10. (1958) 2:157.

a pécsi földmérési felügyelőség hivatalfőnök-váltása miatt vált szükségessé. E szerint vitéz Papp Gyula 1940. július 13-án átadta a hivatal számadási könyvét Márfi Antal hivatalfőnök-helyettesnek, majd négy nappal később (17-én) Hídvéghi kezébe került a számadás vezetése.¹⁹ Az év végén egy rövid időre (1940. december 12. – 1941. január 3.) ismét Márfi kezelte az ügyeket, míg 1941. január 30-án Hídvéghi átadhatta őket az új hivatalfőnöknek, Poronyi Zoltánnak.²⁰

A földmérési felügyelőségek számadáskönyvei betekintést nyújtanak a két világháború között működő egyik hivatal mindennapjaiba. Fennmaradása különleges forrássá teszi

azokat a korszak kutatói számára, akik megismerhetik a hivatal működéséhez szükséges belső költségeket. A törvényi keretek helyett itt a mindennapok történései is előkerülnek az épületek fenntartása, valamint a fűtési viszonyok alakulása esetében. A hivatal kiadásainak, valamint az épület fenntartási költségeinek vizsgálata rámutatott arra, hogy a pécsi szervezetnél a legnagyobb tételt a kiküldetési költségek jelentették, ezek aránya olykor a teljes összkiadás 80%-át is elérte. A hivatal épületének fenntartásánál a fűtés és a karbantartás játszott vezető szerepet, így a központi igazgatás (Pénzügyminisztérium) előlegei mindig jókor jöttek a hivatal számára.

3. rovat. Személyi járandóságok.

<i>1. alrovat.</i>	<i>2. alrovat.</i>	<i>3. alrovat.</i>
<i>Rendőrségi állandó illetményegek:</i>	<i>Non rendőrségi illetményegek és változó illetményegek:</i>	<i>Értelmelek és segélyek</i>
<i>A. Törvényes a személyi pótlékkal együtt, háborús, havi díjazási, nyugdíjkiegészítések</i>	<i>a.) Értelmelek (műszaki, állandó, nyug. és írásbeli, kifizetés)</i>	
<i>Lakásjuttatás a lakásjuttatással együtt</i>	<i>b.) Díjazások (nyugdíj, szolgálati és napozásos díjak)</i>	
<i>Családi pótlék</i>	<i>c.) Rendőrségi díjazás</i>	
<i>Házviselések, álmunkai személyi pótléka</i>	<i>d.) Utazási költségek és kiküldetési megjelölés</i>	
<i>B. Nyugdíj és egyéb pótlékok (műszaki kifizetés, nyugdíjkiegészítés)</i>	<i>e.) Végkielégítési díjazás</i>	
<i>C. Nyugdíjkiegészítési járandóságok (állandó díjazások, háborús, havi díjazási, nyugdíjkiegészítés, családi pótlék)</i>		
<i>D. Értelmelek</i>		

■ A számadáskönyv melléklete, a 3. rovat struktúrája (MNL BaVL, VI.181.b.-1.-3.-1.)

19 Papp Gyula (1888–1954) geodéta, a budapesti új háromszöghálózat megalkotója. *Magyar Életrajzi Lexikon*. II. köt. Főszerk.: KENYERES ÁGNES. Bp., 1982. 358. Papp Gyulához l. Sáfáry Timea cikkét ebben a számunkban.

20 Poronyi (Szprony) Zoltán (1902–1980) geodéta, mérnök. Ausztriai tanulmányai után Budapesten kapott mérnöki diplomát, előbb a debreceni, majd a pécsi földmérési felügyelőséghez került. Később ő lett a Pécsi Geodéziai és Térképészeti Vállalat igazgatója. Komoly szakmai munkásságát több elismeréssel is díjazták. *Magyar Életrajzi Lexikon*, 1978–1991. Főszerk.: KENYERES ÁGNES. Bp., 1994. 729.